Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

№ 203 (4839)
ВТОРНИК
ОКТЯБРИИН
16
1945 он

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Советэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

Сэн 20 мүн

Манай һунгалтанууд гээшэ—үнэхөөрөө арад зоной һунгалтанууд мүн. „СССР-эй Верховно Советдэ һунгалтануудые хэхэ дүрим" болбол арад зоной дура зоригыень сүлөөтэйгөөр элирхэйлэн мэдүүлхэ, СССР-эй эрхим һайн граждануудые гүрэнэй хуули засагай дээдэ органда һунгаха ябадалые хангаха гэһэн хүтэлбэрилхы принцип табинхай.

„Правда".

СССР-эй Верховно Советдэ һунгалтануудые хэхэ тухай ДҮРИМ

(Үргэлжэлэл. Эхинииинь «Б. М. Үнэнэй» октябриин 14-эй номерто).

в) һунгуулиин хайрсагуудай дүрсэ хэбүүдые, һунгуулиин бюллетеньнүүдэй формо болон үнгые, кандидадуудые бүридхэжэ абаха тухай һунгуулиин окружной комиссиин протоколой формые, голосуудые тоолохо тухай протоколнуудай формые, һунгагдаһан тухай үнэмшэлгэнүүдэй формые, һунгуулиин комиссинуудай тамгын хэбые тогтоохо байна:

г) СССР-эй Верховно Советдэ һунгагдаһан депутадуудые бүридхэжэ абана;

д) һунгалтануудай хэрэг хүтэлбэриие Союзай Советэй ба Национальностьнуудай Советэй мандатна комиссинуудта тушаажа үгэнэ.

Статья 39. Союзна ба автономно республика, автономно область ба национальна округ бүхэндэ Национальностьнуудай Советдэ һунгалтануудые хэхэ союзна ба автономно республикын, автономно областиин ба национальна округой һунгуулиин комиссинууд байгуулагдана.

Статья 40. Национальностьнуудай Советдэ һунгалтануудые хэхэ һунгуулиин комиссинууд болбол тогтомол хуулиин ёһоор бүридхэлдэ абтаһан хүдэлмэришэд ба албахаагшадай профессиональна организацинууд, кооперативна организацинууд, коммунистическэ партийна организацинууд, залуушуулай организацинуудһаа, мүн культурна, техническэ ба научна обществонуудһаа болон бусад олониитын организацинууд ба ажалшадай обществонуудһаа, тэрэшэлэн предприятинууд дээрэ хүдэлмэришэд ба албахаагшадай, сэрэгэй частьнууд дотор сэрэгэй алба хэгшэдэй суглаанһаа, колхоз, тосхон ба волость дотор таряашадай суглаанһаа, совхозуудта—совхозуудай хүдэлмэришэд ба албахаагшадай суглаанһаа томилогдоһон түлөөлэгшэдһөө бүридэхэ байна.

Статья 41. Национальностьнуудай Советдэ һунгалтануудые эрхилхэ союзна ба автономно республикын, автономно область ба национальна округой һунгуулиин комиссинууд халаа түрүүлэгшэ, түрүүлэгшын орлогшо, секретарь болон 6—10 члентэйгээр байгуулагдажа, һунгалтын болохоһоо урид 50 үдэрһөө оройтонгүй союзна ба автономно республикануудай Верховно Советүүдэй Президиумүүдэй болон автономно область ба национальна округуудай ажалшадай депутадуудай советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр баталагдаха юм.

Статья 42. Национальностьнуудай Советдэ һунгалтануудые эрхилхэ союзна ба автономно республикын, автономно область ба национальна округой һунгуулиин комисси болбол:

а) «СССР-эй Верховно Советдэ һунгалтануудые хэхэ тухай дүримые» Национальностьнуудай Советдэ һунгалтануудай ябажа байха үедэ хазайлгангүй дүүргэхэ ябадалые республика, автономно область, национальна округой территори дээрэ ажаглан хаража байха ёһотой.

б) Национальностьнуудай Советдэ һунгалтануудые эрхилхэ һунгуулиин комиссинуудай буруу ябуулга тухай ороһон гомодолнуудые шалгажа үзэхэ ёһотой.

Статья 43. Союзай Советдэ һунгалтануудые хэхэ округ бүхэндэ Союзай Советдэ һунгалтануудые эрхилхэ һунгуулиин окружной комисси байгуулагдана.

Статья 44. Союзай Советдэ һунгалтануудые эрхилхэ һунгуулиин окружной комиссинууд болбол тогтомол хуулиин ёһоор бүридхэлдэ абтаһан хүдэлмэришэд ба албахаагшадай профессиональна организацинууд, кооперативна организацинууд, коммунистическэ партийна организацинууд, залуушуулай организацинуудһаа, мүн культурна, техническэ ба научна обществонуудһаа болон бусад олониитын организацинууд ба ажалшадай обществонуудһаа, тэрэшэлэн предприятинууд дээрэ хүдэлмэришэд ба албахаагшадай, сэрэгэй частьнууд дотор сэрэгэй алба хэгшэдэй суглаанһаа, колхоз, тосхон ба волость дотор таряашадай суглаанһаа, совхозуудта—совхозуудай хүдэлмэришэд ба албахаагшадай суглаанһаа томилогдоһон түлөөлэгшэдһөө бүридэхэ байна.

Статья 45. Союзай Советдэ һунгалтануудые эрхилхэ һунгуулиин окружной комиссинууд хадаа түрүүлэгшэ, түрүүлэгшын орлогшо, секретарь болон 8 члентэйгээр байгуулагдажа хизаар гү, али область боложо хубаагдаһан республикануудта—ажалшадай депутадуудай советүүдэй хизаарай болон областиин гүйсэдхэхэ комитедүүдээр, область,гү, али хизаар боложо хубаагдаагүй байһан республикануудта—республикануудай Верховно Советүүдэй Президиумүүдээр һунгалтын болохоһоо урид 50 үдэрһөө оройтонгүй баталагдаха юм.

Статья 46. Союзай Советдэ һунгалтануудые эрхилхэ һунгуулиин окружной комиссинууд хадаа:

а) «СССР-эй Верховно Советдэ һунгалтануудые хэхэ дүримые» Союзай Советдэ һунгалтануудай ябажа байха үедэ хазайлгангүй дүүргэхэ ябадалые өөрынгөө һунгуулиин округой территори дээрэ ажаглан хаража байха ёһотой;

б) һунгуулиин участково комиссинуудай буруу ябуулга тухай ороһон гомодолнуудые шалган үзэжэ, тэдэ гомодолнууд тушаа шиидхэбэринүүдые гаргаха;

в) һунгуулиин участогуудые ажалшадай депутадуудай советүүдэй зохихо гүйсэдхэхэ комитедүүдэй саг соонь эмхидхэхэ ябадалые ажаглан харана;

г) һунгалтануудай списогуудые саг соонь зохёожо, бүгэдэниитын анхаралда хүргэхэ ябадалай хойноһоо ажаглан хаража байха ёһотой;

д) СССР-эй Конституциин болон «СССР-эй Верховно Советдэ һунгалтануудые хэхэ дүримэй» эрилтэнүүдые баримталжа табигдаһан депутадуудай кандидадуудые бүридхэжэ абаха ёһотой;

е) тогтоогдоһон формын ёһоор Союзай Советдэ һунгалтануудай һунгуулиин бюллетеньнүүдээр һунгуулиин участково комиссинуудые хангаха ёһотой;

ж) голосуудай тоололго хэжэ, һунгалтануудай дүнгүүдые округ дотороо тодолон гаргана;

з) һунгагдаһан депутадта һунгагдаһанайнь тухай үнэмшэлгэ үгэнэ;

и) һунгалтануудай хэрэг хүтэлбэриие һунгуулиин центральна комиссида хүргэнэ.

Статья 47. Национальностьнуудай Советдэ һунгалтануудые хэхэ округ бүхэндэ Национальностьнуудай Советдэ һунгалтануудые эрхилхэ һунгуулиин окружной комисси байгуулагдана.

Статья 48. Национальностьнуудай Советдэ һунгалтануудые эрхилхэ һунгуулиин окружной комиссинууд хадаа тогтомол хуулиин ёһоор бүридхэлдэ абтаһан хүдэлмэришэд ба албахаагшадай профессиональна организацинууд, кооперативна организацинууд, коммунистическэ партийна организацинууд, залуушуулай организацинуудһаа, мүн культурна, техническэ ба научна обществонуудһаа болон бусад олониитын организацинууд ба ажалшадай обществонуудһаа, тэрэшэлэн предприятинууд дээрэ хүдэлмэришэд ба албахаагшадай, сэрэгэй частьнууд дотор сэрэгэй алба хэгшэдэй суглаанһаа, колхоз, тосхон ба волость дотор таряашадай суглаанһаа, совхозуудта—совхозуудай хүдэлмэришэд ба албахаагшадай суглаанһаа томилогдоһон түлөөлэгшэдһөө бүридэхэ байна.

Статья 49. Национальностьнуудай Советдэ һунгалтануудые эрхилхэ һунгуулиин окружной комиссинууд хадаа түрүүлэгшэ, түрүүлэгшын орлогшо, секретарь ба 8 члентэйгээр байгуулагдажа, һунгалтын болохоһоо урид 50 үдэрһөө оройтонгүй союзна ба автономно республикануудай Верховно Советүүдэй Президиумүүдээр болон автономно областьнууд ба национальна округуудай ажалшадай депутадуудай советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр баталагдаха юм.

Статья 50. Национальностьнуудай Советдэ һунгалтануудые эрхилхэ һунгуулиин окружной комиссинууд хадаа:

а) «СССР-эй Верховно Советдэ һунгалтануудые хэхэ тухай дүримые» Национальностьнуудай Советдэ һунгалтануудай ябажа байха үедэ хазайлгангүй дүүргэхэ ябадалые өөрынгөө һунгуулиин округой территори дээрэ ажаглан хаража байха ёһотой;

б) һунгуулиин участково комиссинуудай буруу ябуулга тухай ороһон гомодолнуудые шалган үзэжэ, тэдэ гомодолнууд тушаа шиидхэбэринүүдые гаргаха ёһотой;

в) һунгуулиин участогуудые ажалшадай депутадуудай советүүдэй зохихо гүйсэдхэхэ комитедүүдэй саг соонь эмхидхэхэ ябадалые ажаглан хаража байха;

г) һунгагшадай списогуудые саг соонь зохёожо, бүгэдэниитын анхаралда хүргэхэ ябадалай хойноһоо ажаглан хаража байха ёһотой;

д) СССР-эй Конституциин болон «СССР-эй Верховно Советдэ һунгалтануудые хэхэ дүримэй» эрилтэнүүдые баримталжа табигдаһан депутадуудай кандидадуудые бүридхэжэ абаха ёһотой:

е) тогтоогдоһон формын ёһоор Национальностьнуудай Советдэ һунгалтануудай һунгуулиин бюллетеньнүүдээр һунгуулиин участково комиссинуудые хангаха ёһотой;

ж) голосуудай тоололго хэжэ, һунгалтануудай дүнгүүдые округ дотороо тодолон гаргана;

з) һунгагдаһан депутадта һунгагдаһанайнь тухай үнэмшэлгэ үгэнэ;

и) һунгалтануудай хэрэг хүтэлбэриие Национальностьнуудай Советдэ һунгаха һунгалтын союзна ба автономно республикын һунгуулиин комиссида гү, али Национальностьнуудай Советдэ һунгаха һунгалтын автономно область гү, али национальна округой һунгуулиин комиссида хүргэнэ.

Статья 51. һунгуулиин участково комиссинууд хадаа тогтомол хуулиин ёһоор бүридхэлдэ абтаһан хүдэлмэришэд ба албахаагшадай профессиональна организацинууд, кооперативна организацинууд, коммунистическэ партийна организацинууд, залуушуулай организацинуудһаа, мүн культурна, техническэ ба научна обществонуудһаа болон бусад олониитын организацинууд ба ажалшадай обществонуудһаа, тэрэшэлэн предприятинууд дээрэ хүдэлмэришэд ба албахаагшадай, сэрэгэй частьнууд дотор сэрэгэй алба хэгшэдэй суглаанһаа, колхоз, тосхон ба волость дотор таряашадай суглаанһаа, совхозуудта—совхозуудай хүдэлмэришэд ба албахаагшадай суглаанһаа томилогдоһон түлөөлэгшэдһөө бүридэхэ байна.

Статья 52. һунгуулиин участково комиссинууд хадаа түрүүлэгшэ, түрүүлэгшын орлогшо, секретарь ба 4—8 члентэйгээр, харин 300 хүнһөө доошо зонтой байһан һунгуулиин участогуудта, түрүүлэгшэ, секретарь ба 1—3 члентэйгээр байгуулагдажа, һунгалтын болохоһоо урид 40 үдэрһөө оройтонгүй, городуудта—ажалшадай депутадуудай городской советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр; районууд боложо хубаагдаһан городуудта—районно советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр; хүдөө нютагуудта—районно гү, али уезднэ советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдээр баталагдаха байна.

Статья 53. һунгуулиин участково комисси хадаа:

а) һунгагшадай список соо гараһан буруу зүйл тухай гомодолые хүлеэн абажа, список тунхаглаһан советэй гүйсэдхэхэ комитедэй үзэмжэдэ табина;

б) һунгуулиин участок дээрээ һунгалтын бюллетеньнүүдые тушаажа абана;

в) депутат болохоор табигдаһан кандидат бүхэнэй түлөө үгтэһэн голосуудые тооложо бүридхэнэ;

г) һунгалтануудай хэрэг хүтэлбэриие Союзай Советдэ һунгалтануудые эрхилхэ окружной ба мүн Национальностьнуудай Советдэ һунгалтануудые эрхилхэ һунгуулиин окружной комиссинуудта тус тустань тушаажа үгэнэ.

Статья 54. Центральна һунгуулиин комиссиин, Национальностьнуудай Советдэ һунгалтануудые эрхилхэ союзна ба автономно республикануудай, автономно областьнууд ба национальна округуудай һунгуулиин комиссинуудай, Союзай Советдэ һунгаха округуудай һунгуулиин комиссинуудай, Национальностьнуудай Советдэ һунгаха округуудай һунгуулиин комиссинуудай, мүн тэрэшэлэн һунгуулиин участково комиссинуудай заседанинууд хэрбээ тэрэ заседанинууд дээрэ комиссинуудай ниитэ составай хахадһаа ехэдхинь хабаадалсаа хаданъ дүүрэн хүсэтэй дээрэ тоологдохо байна.

Статья 55. һунгуулиин комиссинуудтахи хамаг бүхы асуудалнууд юрын олонхи голосоор шиидхэгдэнэ; голосуудай тэнсээд байгаа хаданъ—түрүүлэгшынь голосоо үгэһэн тала диилэхэ.

Статья 56. Центральна һунгуулиин комисси. Национальностьнуудай Советдэ һунгалтануудые эрхилхэ союзна ба автономно республикануудай, автономно область ба национальна округуудай һунгуулиин комиссинууд, Союзай Советдэ һунгаха округуудай һунгуулиин комиссинууд, Национальностьнуудай Советдэ һунгаха округуудай һунгуулиин комиссинууд ба участково һунгуулиин комиссинууд хадаа Центральна һунгуулиин комиссиин тогтооһон маяг хэлбэриин ёһоор хэгдэһэн өөр өөрын тамгатай байха.

VI бүлэг.

СССР-эй Верховно Советэй депутадууд болгохо кандидадуудые табиха журам

Статья 57. СССР-эй Конституциин 141-дэхи статьягай ёһоор, СССР-эй Верховно Советэй депутадууд болгохо кандидадуудые табиха эрхэ хадаа олониитын организацинуудта ба ажалшадай обществонуудта: коммунистическэ партийна организацинуудта, профессиональна союзуудта, кооперативна организацинуудта, залуушуулай организацинуудта болон культурна обществонуудта үгтэн хангагдаха байна.

Статья 58. Кандидадуудые оруулха эрхые олониитын организацинуудай ба ажалшадай обществонуудай центральна органууд ба мүн тэдэнэй республиканска, хизаарай, областной, уезднэ болоод районно органууд, мүн тэрэшэлэн предприяти дээрэ хүдэлмэришэд ба албахаагшадай, сэрэгэй частьнууд дотор сэрэгэй алба хэгшэдэй хамтын суглаанууд, колхозууд, тосхонууд ба волостьнуудаар—таряашадай, совхозуудаар—совхозуудай хүдэлмэришэд ба албахаагшадай хамтын суглаанууд бэелүүлэн гүйсэдхэхэ болоно.

Статья 59. СССР-эй Верховно Советэй депутадта оруулхаар табигдаһан кандидат имагта гансал округ соо һунгагдажа болохо байна.

Статья 60. Депутадта һунгахаар табигдаһан кандидадууд Союзай Советдэ болон Национальностьнуудай Советдэ һунгаха округуудай һунгуулиин комиссинуудай, мүн тэрэшэлэн депутадай кандидадта оруулхаар табяад байһан округ соохи участково комиссиин член байжа болохогүй.

Статья 61. СССР-эй Верховно Советэй депутадуудта оруулха кандидадые табиһан олониитын организаци гү, али ажалшадай общество хадаа окружной һунгуулиин комиссида доро дурсагдаһан документнүүдые үгэжэ эльгээхэ уялгатай гэбэл:

а) депутат болгохо кандидадые табиһан суглаанай гү, али заседаниин президиумэй членүүдэй гар табилгатай протокол, тэдэ членүүдэй һуудаг нютаг, кандидадые табиһан организациин нэрые, депутат болгохо кандидадые табиһан суглаан гү, али заседаниин болоһон газар, саг ба суглаашанай тооень заажа бэшэхэһээ гадна, депутадта оруулхаар табигдаһан кандидадай обог, нэрэ, эсэгынь нэрэ, тэрэнэй наһа, һуудаг нютаг, партийность ба хэтэг ажалыень тодорхойлон тэрэ протокол соо заагдаһан байха ёһотой.

б) депутат болгохо гэжэ табиһан организациин зүгһөө тус һунгуулиин округ соо баллотировалагдахые зүбшөөжэ бэшэһэн тэрэ кандидадай мэдүүлгэ.

Статья 62. һунгалтануудай эхилхэһээ урид 30 хоногһоо оройтонгүй, СССР-эй Верховно Советэй депутат болгохо кандидадуудые табиһан олониитын бүхы организацинууд гү, али ажалшадай обществонууд хадаа депутадууд болгохоор табиһан кандидадуудые Союзай Советдэ һунгаха окружной һунгуулиин комиссида гү, али Национальностьнуудай Советдэ һунгаха окружной һунгуулиин комиссида тус тустань бүридхэлдэ оруулха уялгатай.

Статья 63. Союзай Советдэ һунгаха ба Национальностьнуудай Советдэ һунгаха окружной һунгуулиин комиссинууд хадаа олониитын организацинуудаар ба ажалшадай обществонуудаар СССР-эй Верховно Советэй депутат болгохоор табигдаһан бүхы кандидадуудые СССР-эй Конституциин ба «СССР-эй Верховно Советдэ һунгаха һунгалтануудые хэхэ тухай дүримэй» эрилтэнүүдые сахин бүридхэлдэ абаха уялгатай.

Статья 64. СССР-эй Верховно Советэй депутат болгохоор табигдажа бүридхэлдэ абтаһан кандидат бүриин обог, нэрэ, эсэгынь нэрэ, хэдэг ажал, партийность, мүн тэрэ кандидадые табиһан олониитын организациин нэрэ хадаа Союзай Советдэ һунгаха окружной комиссяар ба Национальностьнуудай Советдэ һунгаха окружной комиссяар һунгалтын болохоһоо түрүүн 25 хоногһоо оройтонгүй тус тустаа тунхаглагдаха ёһотой.

Статья 65. СССР-эй Верховно Советэй депутат болгохоор табигдажа бүридхэлдэ абтаһан бүхы кандидадууд болбол һунгалтын бюллетень соо заабол багтан оруулагдаха зэргэтэй.

Статья 66. Депутат болгохоор табиһан кандидадые Союзай Советдэ һунгаха окружной комиссиин зүгһөө бүридхэжэ абахаһаа арсаад байгаа һаань, центральна һунгуулиин комиссида хоёр хоногой болзор соо гомодожо болохо байна, тиигээд тэрэнэй гаргаһан шиидхэбэринь эсэслэн дүүргэгдэдэг байха.

Статья 67. Депутат болгохоор табиһан кандидадые Национальностьнуудай Советдэ һунгаха окружной комиссиин зүгһөө бүридхэжэ абахаһаа арсаад байгаа хаданъ союзна, автономно республикын, автономно областиин, национальна округой һунгуулиин комиссида хоёр хоногой болзор соо гомодожо болохо, тиигээд эдэнэй шиидхэбэриие центральна һунгуулиин комиссида гомодожо болохо байна. Тиин центральна һунгуулиин комиссиин шиидхэбэринь эсэслэн дүүргэгдэдэг байха.

Статья 68. Союзай Советдэ һунгаха окружной комисси ба Национальностьнуудай Советдэ һунгаха окружной комисси болбол СССР-эй Верховно Советдэ һунгаха һунгалтын болохоһоо урид 15 хоногһоо оройтонгүй һунгуулиин бюллетеньнүүдые хэблүүлээд, бүхы участково һунгуулиин комиссинуудта эльгээхэ уялгатай.

Статья 69. һунгуулиин бюллетень болбол центральна һунгуулиин комиссиин тогтооһон формоор, зохихо һунгуулиингаа округ соохи арад зоной хэлэнүүд дээрэ ба тэндэхи бүхы һунгагшадые хангаха тоотойгоор хэблэгдэхэ ёһотой

Статья 70. Окружной һунгуулиин комиссида бүридхэлдэ ороһон кандидадые табиһан организаци бүридэ ба мүн СССР-эй гражданин бүридэ СССР-эй Конституциин 125-дахи статьягай ёһоор тэрэ кандидадайнгаа түлөө суглаан, хэблэл ба баһа ондоошье аргаар ямаршье һаалгүй агитаци хэхэ эрхэ үгтэн хангагдаха байна.

VII бүлэг

Голосовалха журам

Статья 71. СССР-эй Верховно Советдэ һунгаха һунгалта бүхы СССР дотор юрэнхы нэгэ үдэрэй турша соо хэгдэхэ.

Статья 72. СССР-эй Верховно Советдэ һунгаха һунгалтын үдэрые СССР-эй Верховно Советэй Президиум һунгалтын болохо болзорһоо түрүүн хоёр һараһаа оройтонгүй тогтоохо зэргэтэй. һунгалта хадаа хүдэлмэригүй үдэр болохо ёһотой.

Статья 73. Участково һунгуулиин комисси болбол һунгалтын болохоһоо түрүүн 20 хоногой турша соо үдэр бүридэ һунгалтын болохо үдэрые ба һунгалта болохо газар тухай һунгагшадтаа зарладаг гү, али ямар нэгэн аргаар үргэн тунхаг гаргадаг байха.

Статья 74. һунгагшадай голосоо үгэхэ ябадал һунгалтын болохо үдэртэ тэндэхи нютагайнь сагаар үглөөнэй 6 часһаа эхилжэ һүниин 12 час хүртэр болохо байна.

Статья 75. һунгалтын болохо үдэр үглөөнэй 6 часта участково һунгуулиин комиссиин түрүүлэгшэ болбол комиссиингаа членүүдтэй хамта байжа, һунгуулиин хайрсагые ба тогтоогдоһон формын ёһоор бэлэдхэгдэһэн һунгагшадай списогые шалгажа үзэхэ, тэрэнэйнгээ һүүлээр хайрсагаа хаажа, комиссиингаа тамгаар тамгалаад, голосуудаа үгэжэ эхилэгты гэжэ һунгагшадые уриха байна.

Статья 76. һунгалта хэхэ гэр соонь бюллетеньнүүдые гүйсэдхэхэ тусгаар таһалга гаргагдаха ёһотой, тэрэ таһалга соонь һунгалтын үедэ һунгагшадһаа бэшэ хэнэйшье, мүн участково һунгуулиин комиссиин членүүдэйшье, байха ябадал хорюултай байха; бюллетениие гүйсэдхэхэ таһалгада нэгэн доро хэдэн олон һунгагшадые оруулха юм һаа, тэрэ таһалгань нэгэн доро оруулха һунгагшадай тоогоор тус тустаа таһалгаар гү, али ширмээр таһалагдаһан байха ёһотой.

Статья 77. һунгагша бүхэн голосоо үгэхын тулада һунгалтын гэртэ ерэжэ бэеэрээ голосоо үгэхэ байна. Тиихэдээ һунгагшад болбол һунгуулиин бюллетениие һунгуулиин хайрсагруу хэжэ голосоо үгэхэ ушартай.

Статья 78. һунгуулиин гэртэ ерэһэн һунгагша болбол участково һунгуулиин комиссиин секретарьта гү, али тус комиссиин зүгһөө энэ хэрэгтэ томилогдоһон членэдэ паспорта гү,али колхозойнгоо книжкые гү, али профсоюзай билеэдые гү, али нюурайнгаа ямар нэгэн ондоо үнэмшэлгые үзүүлжэ һунгагшадай списогэй ёһоор шалгагдаад, мүн һунгагшадай список дээрэ тэмдэг хэгдэһэнэй һүүлээр тогтоогдоһон маягай һунгуулиин бюллетениие абаха ёһотой.

Статья 79. һунгуулиин бюллетениие гүйсэдхэхэ таһалга соо ороһон һунгагша болбол һунгуулиин бюллетень бүридэ голосоо үгэхэ хүнэйнгээ нэрэ обогые үлөөжэ, бэшыень зураха ёһотой, тииһэн бэеэрээ һунгагша болбол участково һунгуулиин комиссиин байһан комната хүдар орожо тэндэ һунгуулиингаа бюллетеньнүүдые һунгуулиин хайрсагруу табиха болоно.

Статья 80. Үзэг бэшэг мэдэхэгүйн гү, али ямар нэгэн эрхэтэн дутуутай дээрэһээ һунгуулиин бюллетениие гүйсэдхэжэ шадахагүй һунгагшад хадаа һунгуулиин бюллетениис гүйсэдхэхэ таһалга соо ороходоо һунгуулиингаа бюллетениие гүйсэдхүүлхын тулада али нэгэ дуратай ондоо нэгэн һунгагшые уриха эрхэтэй байна.

Статья 81. Голосоо үгэжэ байха үедэ һунгуулиин гэр соо һунгалта тухай агитаци ябуулагдажа болохогүй байна.

Статья 82. «СССР-эй Верховно Советдэ һунгалтануудые хэхэ энэ дүримэй» 20-дохи статьягай ёһоор һунгалтын гэртэ «һунгалта хэхэ эрхые баталһан үнэмшэлгэтэйгээр» ерэһэн нюурнуудые участково һунгуулиин комисси хадаа участково һунгуулиин комиссиин түрүүлэгшэ ба секретариин гараа табиһан һунгагшадай список соо оруулжа бэшэхэ байна.

Статья 83. һунгуулиин гэр соохи журамай түлөө һунгуулиин участково комиссиин түрүүлэгшэ харюусалгатай ба энэ түрүүлэгшын захиралтые тэндэ байгшад бүгэдөөрөө дүүргэхэ уялгатай.

Статья 84. һунгалта хэһэн үдэртэ, һүниин 12 часта һунгуулиин участково комиссиин түрүүлэгшэ болбол голос үгэлгэн дүүрэбэ гэжэ соносхоод, тус комисси һунгуулиингаа хайрсагуудые нээхэ ябадалда ороходо байна.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта)

СССР-эй Верховно Советдэ һунгалтануудые хэхэ тухай ДҮРИМ

(Түгэсхэл. Эхининь 1-дэхи нюурта)

VIII бүлэг

һунгалтын результадуудые тодорхойлхо ябадал

Статья 85. һунгуулиин участково комиссиин голосуудые тооложо байһан гэртэ голосуудые тоолохо үедэ олониитын организацинуудай ба ажалшадай обществонуудай зүгһөө тусхай этигэмжэтэй түлөөлэгшэд болон мүн тэрэшэлэн хэблэлэй түлөөлэгшэд байлсаха эрхэтэй.

Статья 86. һунгуулиин участково комисси болбол хайрсагуудые нээгээд, үгтэһэн бюллетеньнүүдэй тоое һунгагшадай списогэй ёһоор бюллетеньнүүдые абаһан хүнүүдэй тоотой сасуулжа үзөөд, тэрэ шалгалтынгаа результадые протоколдо бэшэжэ оруулха.

Статья 87. һунгуулиин участково комиссиин түрүүлэгшэ болбол һунгуулиин участково комиссиин бүхы гэшүүдэй байхада бюллетень бүридэ үгтэһэн голосованиин результадуудые тунхаглаха ёһотой.

Статья 88. Нэгэнһээ үлүү кандидадые голосовани хэхэдээ үлөөһэн, мүн тэрэшэлэн тогтоомол маягһаа ондоо янзын бюллетеньнүүд хуулиин хүсэгүй гэжэ тоологдохо.

Статья 89. һунгуулиин бюллетениин хүсэгүй гэжэ һэжэг түрөө гээшэгшэ һаань энэ асуудал хадаа һунгуулиин участково комиссяар голосовани хэжэ шиидхэгдээд, протокол соо тэмдэглэгдэхэ ёһотой.

Статья 90. Депутадта һунгаһан кандидат бүхэнэй түлөө үгтэһэн голосуудые тоолон, мүн голосованиин результадуудые бэшэжэ тэмдэглэхэ хэрэг хадаа Союзай Советдэ һунгалтануудые хэхэ тушаа ба Национальностьнуудай Советдэ һунгалтануудые хэхэ тушаа амяар амяараа хэгдэхэ ушартай.

Статья 91. һунгуулиин участково комисси хадаа голосованиин протоколые тогтоомол формын ёһоор гурбан экземпляраар зохёохо, тиихэдэ автономно республика, автономно областьнууд болон национальна округуудай территори дээрэ байһан һунгуулиин участково комиссинууд тус протоколые дүрбэн экземпляраар зохёохо, тэрээн дээрэнь һунгуулиин участково комиссиин бүхы гэшүүд, тэдэнэй дунда түрүүлэгшэ ба секретаринь заабол гараа табиха ёһотой.

Статья 92. һунгуулиин участково комиссиин голосованиин протокол соо заагдаха ёһотой зүйлнүүд гэбэл:

а) голосованиин эхилһэн ба дүүрэһэн саг:

б) һунгагшадай список соо оруулагдаһан һунгагшадай ниитэ тоо;

в) һунгуулиин бюллетень абаһан һунгагшадай тоо;

г) тус тустаа Союзай Советдэ һунгаха ба Национальностьнуудай Советдэ һунгаха тушаа голосованида хабаадалсаһан һунгагшадай тоо;

д) тус тастаа Союзай Советдэ һунгаха тушаа ба мүн Национальностьнуудай Советдэ һунгаха тушаа хуулиин хүсэгүй гэжэ тоологдоһон бюллетеньнүүдэй тоо;

е) тус тастаа Союзай Советдэ һунгаха ба мүн Национальностьнуудай Советдэ һунгаха тушаа бүхы кандидадуудай нэрэ обогуудынь зуража хаяһан бюллетеньнүүдэй тоо;

ж) кандидат бүридэ үгтэһэн голосуудые тооложо үзэһэнэй результадууд;

з) һунгуулиин участково комиссида үгтэһэн мэдүүлгэнүүд болон гомодолнуудай хуряангы удха ба мүн һунгуулиин участково комиссиин гаргаһан шиидхэбэринүүд.

Статья 93. Голосуудые тоололгоной ба протокол зохёолгын дүүрэһэнэй һүүлээр һунгуулиин участково комиссиин түрүүлэгшэ хадаа голосованиин результадуудые комиссиин заседани дээрэ соносхохо байна.

Статья 94. Голосовани болоһон тухай һунгуулиин участково комиссиин зохёоһон протоколой нэгэ экземплярынь Союзай Советдэ һунгаха һунгалтануудые хэхэ окружной һунгуулиин комиссида 24 часай турша соо наарошнаар эльгээгдэхэ ёһотой; голосовани болоһон тухай һунгуулиин участково комиссиин зохёоһон протоколой хоёрдохи экземплярынь Национальностьнуудай Советдэ һунгалтануудые хэхэ окружной һунгуулиин комиссида 24 часай турша соо наарошнаар эльгээгдэхэ болоно.

Статья 95. Тус тустаа хүсэтэй ба хүсэгүй гэжэ тоологдоһон һунгуулиин бүхы бюллетеньнүүд Союзай Советэйхиие ба Национальностьнуудай Советэйхиие ами аминдань участково һунгуулиин комиссиин тамгаар тамгалаад, голосованиин протоколой һүүлшын экземпляртай болон тамгатайгаа хамта һунгуулиин участково комиссиин түрүүлэгшэ болбол городуудта—ажалшадай депутадуудай городской советэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ, тиин район боложо хубаагдаһан городуудта—ажалшадай депутадуудай районно советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ, хүдөө нютагуудта ажалшадай депутадуудай районно гү, али уездно советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ тушааха ёһотой.

Статья 96. СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй заабариин гараха саг хүртэр һунгуулиин бюллетеньнүүдые хадагалха уялга хадаа ажалшадай депутадуудай советүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ даалгагдана.

Статья 97. һунгуулиин окружной комиссиин голосуудые тооложо байһан гэртэ голосуудые тоололгодо байлсахын тулада ниитын организацинууд ба ажалшадай обществонуудай түлөөлһэн тусхай түлөөлэгшэд, мүн тэрэшэлэн хэблэлэй түлөөлэгшэд байлсаха эрхэтэй.

Статья 98. һунгуулиин окружной комисси болбол участково һунгуулиин комиссинуудай хүргэһэн протоколнуудай үндэһөөр голосуудые тооложо бүридхэдэг ба депутадта һунгаһан кандидат бүхэнэй түлөө үгтэһэн голосуудай тооень тодолон гарадаг байха.

Статья 99. Союзна республикаһаа Союзай Советдэ һунгаха һунгуулиин окружной комисси болон Национальностьнуудай Советдэ һунгалтануудые хэхэ һунгуулиин окружной комисси болбол голосованиин протоколые хоёр экземпляраар зохёохо, тиин автономно республика, автономно область болон национальна округһоо Национальностьнуудай Советдэ һунгалтануудые хэхэ окружной һунгуулиин комисси болбол голосованиин протоколые гурбан экземпляраар зохёохо, тиигээд тэрээн дээрэнь һунгуулиин окружной комиссиин бүхы гэшүүд гараа табиха, тэдэнэй тоодо һунгуулиин окружной комиссиин түрүүлэгшэ заабол гараа табиха эргэтэй.

Статья 100. һунгуулиин окружной комиссиин голосованиин протокол соо заагдаха ёһотой зүйлнүүд гэбэл:

а) округ доторхи участково һунгуулиин комиссинуудай тоо;

б) голосованиин протоколнуудые хүргэһэн участково һунгуулиин комиссинуудай тоо;

в) округ доторхи һунгагшадай ниитэ тоо;

г) һунгуулиин бюллетеньнүүдые абаһан һунгагшадай тоо;

д) голосованида хабаадалсаһан һунгагшадай тоо;

е) хүсэгүй болобо гэжэ тоологдоһон бюллетеньнүүдэй тоо;

ж) бүхы кандидадуудай нэрэ обогыень зуража хаяһан бюллетеньнүүдэй тоо;

з) депутат болгожо һунгаһан кандидат бүхэнэй түлөө үгтэһэн голосуудай тоо;

и) окружной һунгуулиин комиссида үгтэһэн мэдүүлгэнүүд ба гомодолнуудай хуряангы удха ба һунгуулиин комиссиин гаргаһан шиидхэбэринүүд.

Статья 101. Протоколдо гар табигдаһанай һүүлээр окружной һунгуулиин комиссиин түрүүлэгшэ болбол комиссиин заседани дээрэ һунгалтануудай результадуудые соносходог байха.

Статья 102. Голосуудай дийлэнхи олонхиие гэхэ гү, али округ дотор үгтэһэн ба үнэн гэжэ тоологдоһон бүхы голосуудай хахадһаань ехэнхиие абаһан СССР-эй Верховно Советэй депутат болохо кандидат һунгагдаһан дээрэ тоологдохо байна.

Статья 103. һунгуулиин окружной комиссиин түрүүлэгшэ болбол депутат болгогдожо һунгагдаһан кандидадуудта тэрэниие СССР-эй Верховно Советэй депутат болгожо һунгаһан тухай үнэмшэлгэ үгэхэ ёһотой.

Статья 104. Голосуудые тооложо дүүргэһэнһээ хойшо 24 часһаа оройтонгүй Союзай Советдэ һунгалтануудые хэхэ һунгуулиин окружной комиссиин түрүүлэгшэ ба мүн тэрэшэлэн Национальностьнуудай Советдэ һунгалтануудые хэхэ һунгуулиин окружной комиссиин түрүүлэгшэ болбол протоколой түрүүшын экземплярые тамгалаад, централна һунгуулиин комиссида, тус протоколой хоёрдохи экземплярые Национальностьнуудай Советдэ һунгалтануудые хэхэ союзна республикын, автономно республикын, автономно областиин, национальна округой һунгуулиин комиссида наарошнаар эльгээхэ уялгатай.

Статья 105. Хэрбээ нэгэшье кандидадынь дийлэнхи олон голосуудые абаагүй байшоо һаань, зохихо һунгуулиин окружной комисси хадаа энээн тухай протокол соогоо тусгаар тэмдэглээд, централна һунгуулиин комиссида ба мүн Национальностьнуудай Советдэ һунгаха союзна, автономно республикын, автономно областиин гү, али национальна округой һунгуулиин комиссида мэдээсэхэтэйгээ хамта, эгээ олон голосуудые абаһан хоёр кандидадуудай дахин баллотировка соносхожо, мүн һунгалтын эхин түрүүн үнгэрһэнһөө хойшо хоёр неделиһээ оройтонгүй дахин баллотировка хэхэ үдэрые соносхохо байна.

Статья 106. Округ доторхи һунгаха эрхэтэй һунгагшадай хахад хубиһаа үсөөнинь голосоо үгэһэн байгаа юм һаань, Союзай Советдэ һунгаха гү, али Национальностьнуудай Советдэ һунгаха һунгуулиин окружной комисси болбол энээн тухай протокол соогоо тэмдэглээд, округто мэдээсэхэ ёһотой, тиихэдэ Союзай Советдэ һунгалтануудые хэхэ гү, али Национальностьнуудай Советдэ һунгалта хэхэ һунгуулиин окружной комисси хадаа энээн тухай протокол соогоо тэмдэглээд, централна һунгуулиин комиссида ба Национальностьнуудай Советдэ һунгалтануудые хэхэ союзна, автономно республикын, автономно областиин гү, али национальна округой һунгуулиин комиссида тэрэ дары мэдээсэхэ ёһотой. Тиимэ ушар гарабал централна һунгуулиин комисси хадаа эхин һунгалтаһаа хойшо хоёр неделиин болзорһоо хожомдуулангүй һунгуулиие шэнээр зарлаха эргэтэй.

Статья 107. Депутадууд болгохо кандидадуудай дахин баллотировалха ябадал, мүн тэрэшэлэн үнэн бэшэ гэжэ тоологдоһон һунгалтануудые һэлгэһэн шэнэ һунгалтанууд болбол эхин һунгалтада зохёогдоһон һунгагшадай списогээр энэ «СССР-эй Верховно Советдэ һунгаха тухай дүримтэй» дүүрэнээр зохилдуулан үнгэргэгдэхэ ёһотой.

Сатья 108. СССР-эй Верховно Советэй составһаа депутадай гараа юм һаань, СССР-эй Верховно Советэй Президиум болбол тэрэ депутадай СССР-эй Верховно Советэй составһаа гараһанһаа хойшо хоёр һарын болзорһоо оройтонгүй шэнэ депутадые һунгаха болзорые тус һунгуулиин округто соносходог байха.

Статья 109. Ямар нэгэн хүн баалалта, мэхэ гохо, заналга гү, али эдилгэ үгэхэ гэхэ мэтын аргаар СССР-эй гражданинай СССР-эй Верховно Советдэ һунгаха ба һунгагдаха эрхэеэ сүлөөтэйгөөр бэелүүлхэ ябадалдань һаад хэээл байбал—хоёр жэлээр сүлөөгөө хаһуулхаар хэһээгдэхэ байна.

Статья 110. һунгуулиин документнүүдые буруу болгон зохёожо хэһэн ба мэдэһээр байжа голосуудые зорюута буруугаар тоолоһон советэй тушаалта нюур гү, али һунгуулиин комиссиин член болбол гурбан жэл хүртэр эрхэеэ хаһуулхаар хэһээгдэхэ болоно.

ЧАС БҮХЭН ГАМТАЙ

Түсэбөө дүүргээгүй аад, тэжээл нэмэжэ бэлэдхэнэгүй

Адуу малаа садхалан ба урин дулаанаар үбэлжүүлжэ, тоо толгойень олошоруулха ба ашаг шэмыень дээшэлүүлхын түлөө Тарбагатайн түрүү колхозууд униһөө хойшо оролдоһон байна. «Гигант», «Искра», Молотовой, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозууд үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые тарая хуряалгатай али түргэн дүүргэхын түлөө колхозниггуулаа үйлэдбэри дээрэ зүбөөр хубаарилан табяа һэн. Мүнөө болоходо тэрэнэй ашаа үрэ тусгаар илагаран харагдаба. Гэбэл, эдэ колхозуудай адуу малай бүхы байра байдал заһабарилагдажа, сэбэрлэгдэһэн, саагаалагдаһан байна. Малай байра байдалнууд һалхинай орохогүйгөөр дулаалагдажа, нэгэшье заб-һаргүй болгогдонхой.

Мүн эдэ колхозууд һүрэг малдаа бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ ябадалда шухала анхаралаа табина. Комбайн ба молотилкаһаа гараһан һолоомо, михнинэ гэхэ мэтын тэжээлые тэрэ доронь суглуулжа абаад, фермэнүүдээр абаашажа һүрилнэ. Малажалайнь хүдэлмэрилэгшэд силос дараха ба набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр.

Зүгөөр, аймагай бэшэ колхозууд адуу малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые хожомой ээлжээндэ табиһан шалтагаанһаа боложо, мүнөө хүртэр задагай зайдан зангаараа байха юм. Зарим колхозууд адуу малай байрануудые дулаалжа ба заһабарилжа эхилээдүй. Тэрэшэлэн тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргээгүй байһан аад, силос дараха, набшаһа намаа суглуулха хүдэлмэринүүдые үни хада орхижорхинхой.

«Красный партизан», «Политотдел», Кировэй, Калининай нэрэмжэтэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд адуу малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлдэ илангаяа харюусалгагүйгөөр хандана. «Красный партизан» колхоз хонинной байра түхеэрэхэ, үнеэнэй байра һэльбэн заһабарилха байһан аад, мүнөөдэр хүртэр энэ хүдэлмэридэ колхозниггуудые гаргаагүй байһаар. Нёдондо адуу малай байрые хүсэд дулаалжа шадаагүй дээрэһээ энэ артель ниилэдгүй гарзада ороһон байбашье, тэрэ адуугаа дахяад дабтажа байхань жэгшүүритэй.

«Политотдел» колхозой малай байранууд заһабарилагдаагүй задагай зайдан байһаар. Теэд, колхозой түрүүлэгшэ Глотов ба тэрэнэй орлогшо Михалев гэгшэд малажалые хүмүүжүүлхэ гүрэнэй түсэб дүүргэхэ ябадал үбэлжэлгые хэрзэргээр үнгэргэһэнһөө дулдыдаг байһыень ойлгоогүй бэшэ, харин зорюутын һаналаар унжагайруулаа гэхэдэ һэжэггүй байна. Юуб гэхэдэ, эдэнэр малай байрые заһабарилха хүдэлмэрилэгшэд дутадаг дээрэһээ мүнөө хүртэр унжагайраабди гэжэ харюусадаг байха юм. Теэд, нүхэр Глотов энэ харюусалгатай үедэ колхозниггуудай хүсөөр өөрынгөө гэр барюулжа байба

«Красный партизан», «Политотдел» колхозууд нэмэлтэ тэжээл бэлэдхэхэ ябадал эмхидхээгүй байхаһаа гадна, силос дарагаа зогсоожорхёо. Тэрэшэлэн Калининай, Джержинскиин, Чапаевай, Кировэй нэрэмжэтэ, «Путь Ленина» колхозууд адуу малай байра байдал заһабарилжа дулаалха ба нэмэлтэ тэжээл бэлэдхэхэ хэмжээнүүдые абанагүй.

И. ФЕДОРЕЭ.

Үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые өөрөө бүтэхэ ябадалда найданхай

Прибайкальска аймагай зарим колхозууд аяар мүнөө хүртэр адуу малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые өөрөө бүтэхэ ябадалда найдажархёод өөдтэй юумэ хээгүй байха юм. Үбэлэй хүйтэнэй газаа орожо ерэбэшье, малай байра байдалнуудые заһабарилжа дулаалаагүй, доторхи шэбхыень гаргажа сэбэрлээгүй ба үбһэ тэжээл үшөө хүсэд бэлэдхээгүй зандаа байһан колхозууд эндэ үсөөн бэшэ.

«Красная заря» колхоз малай үбэлжэлгэдэ илангаяа муу бэлэдхэлтэй байна. Эндэхид малай байрануудые заһабарилжа дулаалха хүдэлмэри мүнөө хүртэр эхилээдүй байһаар. Малайнь байрануудай доторхи сэбдэг шэбхэ хэдэн метр үндэр гэхээр. Теэд, энээниие малтажа гаргаха тушаа тус колхозой правленишье, малажалай фермэнүүдышье даагшад хэрэгсээнэгүй. Хашаа балгааһануудайнь оройн хушалтанууд хууража унашанхай байхадань энээниие һэльбэн заһабарилха тухай хэмжээнүүд абтаагүй байха юм.

Тэрэшэлэн үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө тус колхоз дүүргээгүй байна. Тиигэбэшье, нэмэлтэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ колхозниггуудые гарганагүй. Тэжээл арбилха шухала нүхэсэл болохо хоботонуудые хорой хуһамаг бүхэндэ түхеэрэхэ тухай жэл бүри үгэ хүүр гаргадаг болобошье, энээнээ хэрэг дээрэнь бэелүүлээгүй байһаар.

Үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые энэ артель шэнгеэр унжагайруулжа байһан колхозууд эндэ олон. Теэд, аймагай партийна, советскэ, газартаряалангай органууд адуу малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые таһалдуулха тухандань хүргэжэ байһан эдэ колхозуудай дутуунуудые дары усадхуулха хэмжээнүүдые абаагүй байха юм.

Хэрбээ үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые муугаар үнгэргөөд, үбэлэй хүйтэндэ адуу малые дааруулжа бэеруулжэ байлгаха болоо һаа һүрэг ехэ гарза гайда дайрагдаха байһанаа гээгдэнги колхоз бүхэн һайса мэдэжэ, дутуугаа зайсуулха шанга хэмжээ абаха уялгатай.

И. КИРЕЙЧУК.

Малшадай мүрысөөе үргэдхэе!

Манай республикын олохон аймаг болон колхозууд үбһэ тэжээл абаха түсэбүүдээ дүүргээгүй байха юм. Тиимэ болохолоор нэмэлтэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэринүүдые хаа-хаанагүй шангадхажа, энээндэ колхозниггуудые али болохо олоор элсүүлхэ, бэлшээриие тон зүбөөр хэрэглэжэ, үбэлэй үеын адуулга һайнаар үнгэргэхэ ябадал колхозууд ба малажалай бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй түрүүшын шухала уялга болоно. Тэрэшэлэн малай дулаан байра байдал гээшэ амгалан тайбан үбэлжэлгэ хангаха ябадалай эгээл шухала нүхэсэл мүн. Мүнөө адуу малай бүхы байранууд һэльбэн заһабарилагдажа, дулаалагдаһан ба доторхинь сэбэрлэгдэһэн байха зэргэтэй.

Тэжээл зүбөөр гаргашалхын тулада хуһамаг хорой бүридэ хоботонуудые заһабарилха шухала. Урда жэлнүүдтэ олонхи колхозууд малай тэжээл газараар хаяжа үгөөд, ехэхэн үбһэ, һолоомо үридэг байһан юм. Мүнөө жэлдэ энээниие дабтажа огто болохогүй. Малажалай фермэ, гүүртэ, бригадануудай хүдэлмэрилэгшэд хашаа балгааһанайнгаа шэбхэ шабааһые үбэлэй үедэ саг соонь сэбэрлэжэ, зөөлэхэн хохир дэбисхын түлөө мүнөөнһөө хойшо һаналаа табиха болоно. Тиимэдэ аргал зөөхэ тэргэ шарга заһабарилха болон хохир дэбисхэр бэлэдхэхэ ябадал шухала байна.

Манай колхозниггууд имагтал адуу малай үбэлжэлгые эрхимээр үнгэргэжэ, шэнэ түлнүүдээ болон бодо малнуудаа нэгэшье хоролтогүйгөөр ондо оруулаад байхадаа Бурят-Монголоо ашаг шэмээр ехэ малажалтай республика болгохо зорилгоёо дүүргэжэ шадаха байна.

Адуу малай үбэлжэлгые жэшээтээр үнгэргэхын түлөө Бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөөн үргэн далайсатайгаар дэлгэржэ байна. Аймагуудтахи партийна, советскэ, газартаряалангай органууд энэ мүрысөөе нютаг бүхэнөөр дэлгэрүүлжэ, тэрэнэй ябасые саг үргэлжэ хүтэлбэрилхэ ба колхоз фермэ, гүүртэ, бригада бүриин абаһан уялгануудаа дүүргэхэ хэрэгтэ үдэр бүри туһалха зорилготой.

Зохеогдоһон график дүүргэжэ, тарая тушаалгые шангадхая!

Республикын түрүү аймагуудай тарияхуряалгые дүүргэжэ байһан болобошье, гүрэндэ тарая тушаалга хангалтагүйгөөр ябуулагдана. һүүлэй мэдээгээр республикын аймагууд оооһото культурануудые хуряаха түсэбүүдээ 94,4 процент болгоһон аад, гүрэндэ тарая тушаалгые оройдоо 32,6 процент дүүргэһэн байха юм. Хоринн аймаг тарая хуряалгаар гээгдэһэн дутуунуудаа һүүлэй үедэ хүсэлдүүлжэ, 100 процент болгоһоншье һаа тушаалгые унжагайруулһаар. Энэ аймаг хуряалгын эхилһэнһээ хойшо зохёоһон графигаа нэгэнтэшье дүүргээгүй байха юм. Август, сентябриин графигые эндэхи нэгэшье колхоз дүүргэжэ шадангүй таһалдуулаа. Теэд, октябрь соо энэ дутагдалнуудаа хүсэлдүүлхэ уялгатай байһан аад, энэ нобшо темпээ хубилгаагүй байһаар. Октябриин түрүүшын хоёр табан үдэрнүүд соо хорёорхин энэ гэхэ ургалта харуулбагүй. Энэ һарын 5-һаа 10 хүртэр оройдоо 1,2 процент нэмэлтэ үгэжэ, тарая тушааха жэлэйнгээ түсэбые миил 9,2 процент дүүргэһэниинь энээниие гэршэлнэ.

Зэдын, Хэжэнгын колхозууд үнгэрһэн 5 хоног соо баһал өөдтэй тарая тушаагаагүй байха юм. Хэжэнгын аймаг 0,6 процентын ургалта үгөө. Зэдын зарим колхозууд энэ болзор соо бэлэдхэлэй пунктнуудта нэгэшье пууд тарая оруулбагүй. Яруунын аймаг гүрэндэ тарая тушааха жэлэйнгээ түсэбые оройдоо 8,8 процент дүүргэһэн байбашье, мүнөө хүртэр гээгдэлнүүдээ усадхаха шанга хэмжээнүүдые абаагүй байһаар. Эндэхи колхозууд хуряалгаар хамагай хойно шэрэгдэжэ ябана. Мүн тарая сохилгын түсэбые оройдоо 18.1 процент дүүргэһэн байха юм. Теэд, яруунынхид тарая сохилгые түхэреэн сүүдхэ соо эмхидхэхэ тухай большевистскэ оролдолго гарганагүй.

БМАССР-эй Совнарком ба ВКП(б)-гэй обкомоор зохёогдоһон графигые болзор соонь дүүргэхэ хэрэгтэ колхоз, МТС-үүдэй бии бүхы хүсэн үшөөл һулаар элсүүлэгдэжэ байна.

Гүрэнэйнгөө урдахи уялгануудые болошогүйгөөр унжагайруулжа байһан тухай ВКП(б)-гэй обкомой бюрогой тогтоол соо хэдэн удаа тэмдэглэгдэһэн Мухаршэбэрэй, Хоринн, Яруунын, Хэжэнгын партийна, советскэ органууд колхозуудай тарая тушаалгын ябасые үдэр бүриин бодото хүтэлбэреэр хангаагүй байһан зандаа. Зарим аймагууд, илангаяа Хори, Яруна, Хэжэнгэ, Бичура, Мухаршэбэр ба Зэдэ мүнөө болтор тракторна болон морин молотилкануудые түхэреэн сүүдхэ соо һаадгүйгөөр хүдэлмэрилүүлжэ, гүрэндэ таһалгаряагүйгөөр тушааха тарая галха гарганагүй. Хэрбээ эдэ аймагуудтахи партийна, советскэ ба газартаряалангай органуудай зүгһөө колхоз бүхэндэ зохёогдоһон графигые саг соонь дүүргэхэ тушаа бодото хүтэлбэри үгтэһэн байгаа һаань гүрэндэ тушааха тарая талхан таһалдахагүй байгаа.

Тарая тушаалгын энэ хожомдолые дары усадхажа, агууехэ октябрьска социалистическэ революциин XXVIII жэлэй ойн үдэрые гүрэнтэйгөө бүримүһэн тоосоһон амжалтануудаар угтахын түлөө колхоз, колхозник бүхэн—шууд тэмсэхэ зорилготой. Мүнөө тарая хуряалгын шиидхэгдэжэ байһан үедэ һүрилэлгэ, сохилгые хаа-хаанагүй түхэреэн сүүдхэ соо эмхидхэжэ, гүрэнэй урдахи уялгануудые һаяар дүүргэхэ хэрэгтэ бүхы колхозниггууд ба МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэдые элсүүлхэ ябадал нютагуудтахи хүтэлбэрилхы органууд ба колхозниггуудай хүтэлбэрилэгшэдэй эгээл шухала уялгань болоно. Колхоз болон МТС-үүдээр бии байгаа молотилка, тарая сэбэрлэхэ машинануудые бүлтынь хэрэглэжэ үдэр һүнигүй ябуулха шухала. Мүн тараяе түргэн хатааха гээшэ бэлэдхэлэй пунктнуудта һаадгүйгөөр тушааха арга мүн.

һүрилэлгэ, сохилгодо ябажа байһан ба мүн гүрэндэ тушааха тарая шэрэжэ байһан колхозниггуудай дундахи социалистическэ мүрысөөнэй ябасые улам шангадхаха, агитационно-ниитын хүдэлмэри һайжаруулха, тэдэнэртэ ажалай үндэр бүтээсэ ба эрхим шанар түйлүүлхэ ябадал зайлашагүй.

Манай республикын бүхы колхозууд гүрэн түрынгөө урдахи уялгануудые бодотоор дүүргэжэ, Эхэ орондоо улам ехэ талха тарая ба бусад продуктнуудые үгэхэ дүүрэн арга шадалтай. Тиимэл хадаа түрүү колхозуудай ургаса хуряалгые амжалтатайгаар үнгэргөөд, гүрэндэ тарая тушааха жэлэйнгээ түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэнэ. Закаменай аймаг тарияхуряахуряалга, гүрэндэ тушаалгануудаар республика соо түрүүлжэ ябана. Эндэхи хэдэн олон колхозууд гүрэнтэйгөө сүм тоосоһон байха юм. Сэлэнгын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхоз абаһан уялгаяа арюунаар дүүргэжэ, гүрэндэ тарая, овощь, хартаабха ба малажалай продуктнуудые тушааха түсэбүүдээ октябриин 10-да бүримүһэн дүүргэбэ. Энэ мэтын түрүү колхозууд нютаг бүхэндэ бии байна.

Тарая тушаалгаар гээгдэжэ ябаһан колхозууд түрүүшүүлһээ үльгэр жэшээ абажа, зохёогдоһон графигые заатагүй дүүргэн, гүрэнтэйгөө түргэн тоосохо ябадалда бүхы хүсэеэ элсүүлхэ уялгатай.

МТС-үүдэй МҮРЫСӨӨН ТРАКТОР БА КОМБАЙНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИ ТУХАЙ БМАССР-эй НАРКОМЗЕМЭЙ МЭДЭЭН

1945 оной октябриин 10.

МТС-үүд	Тракторна хүдэлмэриин жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ (проц).	15 хүсэтэй нэгэ трактораар элдүүрилэгдэһэниинь (гектараар).	Комбайнаар хуряаха түсэбэй дүүргэлтэ (процент.)
Саянтын	152,3	366,2	156,8
Иволгын	115,6	225,0	111,7
Селендумын	114,2	229,7	172,6
Сэлэнгын	110,6	239,5	163,0
Гашейн	109,4	202,3	106,2
Хэжэнгын	105,7	226,3	95,6
Курбын	101,4	220,8	155,0
Үдын	101,1	201,1	84,6
Хонхолойн	100,1	198,9	114,5
Хоринн	98,2	199,1	95,1
Түнхэнэй	95,4	205,4	161,3
Суулгын	94,9	185,7	163,9
Б. Кударын	88,8	180,2	120,3
Н. Брянска	86,8	169,8	83,1
Торийн	86,7	157,9	181,0
Кабанскын	86,4	189,4	103,0
Эгэтын	84,5	158,8	42,5
М. Куналейн	83,3	174,4	106,8
Бичурын	83,1	185,3	119,3
Кыренскэ	82,1	230,6	160,2
О. Ключевскэ	81,8	156,8	49,0
Үшөөтэйн	78,4	158,1	94,0
Тимлюйскэ	76,0	148,5	41,3
Куйтунска	75,0	115,0	42,9
Тарбагатайн	74,1	145,2	128,6
Баргажанай	71,0	124,6	21,4
Чесанын	70,9	131,7	118,7
Итанцын	70,6	133,5	45,1
С. Усанай	67,3	132,4	114,3
Жиримскэ	66,7	124,2	100,1
Б. Куналейн	60,6	124,4	65,1
Закаменай	55,5	86,1	133,3
Бяхтын	54,8	111,0	28,6
Хамта.	88,9	178,7	106,1

Хэжэнгын түрүү комбайнернууд

Хэжэнгын машинно-тракторна станциин түрүү комбайнернууд тарияхуряаха сезонно түсэбүүдээ үлүүлэн дүүргэжэ, саянтынхидай үүсхэлээр Бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөөндэ оролсоходоо абаһан уялгануудаа үнэн хэрэгүүдээр бэелүүлжэ байна.

МТС-эй түрүү комбайнер Доржи Цыренжапов гэгшэ хуряалгын эхилһэнһээ хойшо нэгэдэхи һуури эзэлһээр. Энэ нүхэр «Майн 1», «Манай ажал», «Комсомол» колхозуудта эршэмтэй шангаар хүдэлмэрилжэ, 235 гектар хуряагаа. Сезонно түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн комбайнер нүхэр Цыренжапов хуряалгын эсэс хүртэр үшөө олон гектар хуряахаб гэжэ мэдүүлнэ.

Тэрэшэлэн «Зургаанай зам» колхоздо хүдэлмэрилдэг комбайнер Андан Ананлуев 210 га хуряажа, сезонно түсэбөө мүн лэ үлүүлэн дүүргэбэ. Нүхэр Ананлуев агрегадайнгаа гэшүүдэй жаяг заршам шангадхажа, имагтал эмхитэй ажалай ашаар МТС соо дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ түрүү һууринуудай нэгые эзэлжэ ябана.

Ш. ШОЙНХОРОВ.

Эдэнэр яруунынхид

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой эдибхитэй колхозниггууд М. Лухманова, Ц. Сагимова, К. Нохоева гэгшэд үдэр бүри 50—60 бухал боожо бусад колхозниггуудта үльгэр жэшээ харуулна. Мүн жаткын машинист Б. Цыбиков гэгшэ тарияхуряалгада ороһонһоо хойшо үдэрэй 5—6 гектар хүртэр һайн шанартайгаар хададаг байба.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд хуряалгын түрүүшүүлэй дүй дүршэлые халан абажа, ажалайнгаа бүтээсэнүүдые үдэр ерэхэ бүри дээшэлүүлнэд.

Ц. Д. ДУГАРОВ.

Харюусалгата редакторай орлогшо Д. ЛУБСАНОВ.

РЕДАКЦИ ба ХЭБЛЭХЭ ГАЗАРАЙ АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ, Үнэн), ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23. АТС—1-80. зам. ответ. редактора—7.89, ответ. секретаря—3.23. отделов: партийной жизни и промышленности—7.89, сельского хозяйства—6.03, писем и переводов—6.03 (2 зв); объявлений—2.64 (2 зв.).